

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Tapio, T. 2022. Kestävästi kriittinen, reilusti eettinen – sitä on sosiaalisesti kestävä kehittäminen. Oamk Journal 161/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022101161549>

Kestävästi kriittinen, reilusti eettinen – sitä on sosiaalisesti kestävä kehittäminen

21.10.2022 · Tapio Tarja

Monipuolinen sosiaali- ja terveysalan ylempien ammattikorkeakoulututkinto-ohjelmien tarjonta Oamkissa, sen kehittämisenäkökulmat ja valmistuvien osaaminen ovat keskeisiä teemoja tässä kolumnisarjassa. Sisällöt ovat ajankohtaisia uuden Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta vuonna 2022, jolloin ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot täyttävät 20 vuotta. Soten YAMK-tutkinnot tutuiksi -kolumnisarjaa jatkaa kirjoituksellaan yliopettaja Tarja Tapio.

Piipahdetaan hetkeksi dystopiassa, jossa kehittämisen ohjaket on täysin luovutettu yhteiskuntatieteiden ja sosiaalitutkimuksen käsistä muille. Siinä kuvitteellisessa, nopeasti muuttuvassa, inhimillisyyden unohtavassa ja sosiaalisen ohittavassa yhteiskunnassa hyvinvoinnin taustalla olevat inhimilliset tarpeet osallisuuteen, tasa-arvoisuuteen ja arjesta itsenäisenä selviytymiseen kapeutetaan digitaalisten, teknologisten ja suoraan terveyteen ja toimintakykyyn liittyviksi kehittämiskysymyksiksi. Vastauksia kehittämistarpeisiin määritellään niiden kautta myös silloin, kun tarkastelu edellyttäisi sosiaalisen ymmärtämistä ja sen huomioon ottamista kehittämistavoitteissa.

Seurauksena tästä dystopiassa olisi se, että kun ”sosiaalinen” jää kehittämisen ulkopuolelle, yhteiskunnat digitalisoituvat, teknologisoituvat ja medikalisoituvat yhä vahvemmin. Tällöin yhä suuremmat väestönosat eivät pääse osalliseksi

kehityskulkujen valtavirtaan, vaan jäävät innovaatioista syrjään ja jäävät myös kansalaisuuden ulkopuolelle oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Näin on jo tosin käynyt tosielämässä, esimerkiksi vanhimman sukupolven verkkoon siirtyneiden palvelujen yhteydessä. Tämä ilmiö ei saisi kuitenkaan laajeta.

Tuon dystopian pohjalta yhteiskuntatieteisiin lukeutuvalla sosiaalialalla on sängen tärkeitä näkökulmia huomioitavaksi YAMK-opetukseen ja opinnäytetöihin TKI-toiminnan lisäksi. Poimin tähän niistä kaksi oman tärkeysjärjestysnäkökulmani pohjalta. Toisena näkökulmana on eettinen ja inklusiivinen osallisuutta korostava näkökulma. Toisena on kriittiseen arviointiin perustuva asioiden ja ilmiöiden tarkastelu ja reflektointi myös silloin, kun homma näyttäisi toimivan hyvin.

Molemmat näkökulmat korostavat sitä, että aina tulee katsoa pintaa syvemmälle ja pyrittävä myös ymmärtämään käyttäjää tämän kaikissa olosuhteissa. Aina tulee kysyä, onko tämä reilua, jos ei kaikille, niin mahdollisimman monelle ja jääkö joku väestönosa ulkopuolelle. Tulee myös kysyä, onko näistä varsinaista haittaa jollekin ryhmälle tai väestönosalle. Jos on haittaa, miten voitaisiin toimia toisin, kehittää toisin ja sosiaalisesti kestävämmiin.

Yleensä sosiaalialalla työskennellään niiden kaikista heikoimmista itsenäisesti arjestaan selviävien ihmisten, perheiden ja heidän yhteisöjensä parissa. Usein kuitenkin kohteena on täysin yksin oleva nuori, aikuinen tai ikääntynyt. Sosiaaliala ei ole mikään raflaavasti innovatiivinen, tuotteita tai nopeita käytänteitä tykittävä ala. Sen palvelumuotoilu tökkää usein siihen, että asiakas ei ole valintoja tekevä kuluttaja, vaan arjessaan julkisista palveluista riippuvainen ja maksukyvytön. Tällöin tutkimuksen ja kehittämisen eettisyys ja reiluus korostuvat: miten kehitetään ja innovoidaan, jotta mahdollisimman moni olisi mukana?

Toinen sosiaalialan arvokas näkökulma on se, että asioita tulee tarkastella aina kriittisesti arvioiden. Tällöin tietoisesti ja tavoitteellisesti refleктоimalla etsitään kohtia, joissa tulisi toimia toisin, ja joissa olisi mahdollisuuksia toimia toisin. Kehittämisen lähtökohtana ei tällöin ole pelkästään vallitseva tilanne ja siihen nopea innovatiivinen ratkaisu. Vallitsevia rakenteita, olosuhteita ja toimintatapoja ylläpitävä niin kutsuttu positiivinen lähtökohta kehittämiseen ei siis riitä, vaan rinnalle tarvitaan kriittistä tarkastelua ja myös rakenteiden purkamista.

Uudet hyvinvointialueet aloittavat vuonna 2023. Palvelujärjestelmä tulee rakentumaan yhä vahvemmin siten, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut mahdollisimman pitkälle yhden luukun kautta. Tällöin vastassa on palvelu- tai asiakasohjaaja, joka aloittaa palvelutarpeen arvioinnin. Mikäli tarvitaan lääketieteellistä tai hoidollista asiantuntijuutta, edetään sitä polkua pitkin. Mikäli tarve on arjesta selviytymisessä ja sen tukemisessa, edetään sosiaalihuollon palvelujen polkua. Kriittisesti arvioivaa näkemystä ja eettisesti kestävää lähestymistapaa tarvitaan, jotta löydetään uusia tapoja toimia ja järjestää, eikä vanhoja virheitä toisteta. Tämä palvelutarpeen arviointi eri tasoissa edellyttää vahvaa sosiaalialan asiantuntijaosaamista, jota työelämäkokemuksen lisäksi vahvistetaan erityisesti YAMK-tutkintojen kautta eri puolilla Suomea.

Nyt vahvaa hyvinvoinnin, johtamisen ja kehittämisen osaamista tulisikin kehittää siten, että myös yhä tarpeellisemmaksi käyvää sosiaalialan erityisosaamista hyödynnetään. Samalla vahvistetaan tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatioosaamista syvyysuuntaan ja sosiaalisesti entistä kestävämmäksi, reilummaksi ja tavoitettavammaksi. Mielelläni näkisin tätä vahvistettavan myös Pohjois-Pohjanmaalla erityisesti sosiaalialan maisteritason YAMK-tutkinnoissa. Tällöin opinnäytetyöt toimisivat nekin osana hyvinvointialueen kehittämistä sosiaalisesti kestävämmäksi, reilummaksi ja mukaan ottavammaksi.

Tarja Tapio

sosiaalialan yliopettaja

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaaliala ja kuntoutus

Tarja Tapio (kuva: Oulun ammattikorkeakoulu).

Kolumnisarjan seuraava kirjoittaja on yliopettaja Eija Niemelä.

Kolumnisarjan aiemmat julkaisut:

- Junttila Taina: [Oppiminen – onneksi se on jatkuvaa](#)
- Rautio Tarja, Xiong Essi, Viljamaa Sanna, Keskitalo Nina & Pietikäinen Anne: [Master-opiskelija syventää osaamistaan hanketoiminnassa](#)
- Männikkö Niko: [Sosiaali- ja terveysalan yksikkö yhteistyökumppanina – tuloksellista tutkimus- ja kehitystyötä](#)
- Kiviniemi Liisa & Jussila Aino-Liisa: [Laadullinen tutkimus osana tutkimuksellista kehittämistä](#)
- Jauhiainen Jukka, Männistö Merja & Paalimäki-Paakki Karoliina: [Älypotkupuuvuista saunasensoreihin – terveys- ja hyvinvointiteknologiaa moniammatillisesti](#)
- Hautala Eija & Ruotsalainen Heidi: [Yritys – meiltä saa tukea innovaatioiden kehittämiseen](#)
- Immonen Kati: [Näyttöön perustuva kulkee mukana läpi opintojen opettajasta oppijaan](#)
- Vanhanen Minna & Ronkainen Sanna: [Kliininen asiantuntija tarvitsee kehittämistyössään pedagogista osaamista](#)
- Männistö Merja: [Hyvinvoinnin digitaaliset ratkaisut -tutkinto-ohjelmassa opiskellaan yhteisöllisesti verkko-oppimisympäristössä](#)
- Päättalo Kati & Kiviniemi Liisa: [Työkykyjohtaminen sotealan johtajan kompetenssina](#)
- Tuomikoski Anna-Maria: [Digipalveluiden kehittämiseen tarvitaan monialaista osaamista](#)
- Koivunen Kirsi: [Master-koulutuksesta tohtoriopintoihin](#)
- Ruotsalainen Heidi & Kurttila Sanna: [Näyttöön perustuvan kuntoutuksen toteutumiseksi tarvitaan kuntoutuksen asiantuntijoita](#)
- Niemelä Eija & Hökkä Minna: [Palliativinen hoito – sydämen asia](#)
- Kiviniemi Liisa: [Mielenterveysosaamista tarvitaan](#)
- Rantala Arja: [Tutkimusmenetelmien opiskelu ja opettaminen englanninkielisessä kliinisen optometrian YAMK-tutkinnossa](#)
- Paldanius Mika & Holappa-Girginkaya Jaana: [Bioanalytiikan alakohtaiset YAMK-opinnot syventävät osaamista ja auttavat urakehityksessä](#)

- Schroderus-Salo Tanja & Jussila Aino-Liisa: [Kliinisen radiografian syventävissä opinnoissa hyödynnetään verkostototeutusta](#)
- Niemelä Eija & Saarnio Reetta: [Sairaanhoidaja kliinisen asiantuntijan urapolulla](#)

METATIEDOT

Tyyppi: Kolumni

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 161/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Tapio Tarja

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022101161549>

Tiivistelmä: Monipuolinen sosiaali- ja terveysalan ylempien ammattikorkeakoulututkinto-ohjelmien tarjonta Oamkissa, sen kehittämisen näkökulmat ja valmistuvien osaaminen ovat keskeisiä teemoja tässä kolumnisarjassa. Sisällöt ovat ajankohtaisia uuden Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta vuonna 2022, jolloin ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot täyttävät 20 vuotta. Soten YAMK-tutkinnot tutuiksi -kolumnisarjaa jatkaa kirjoituksellaan yliopettaja Tarja Tapio. Hän käsittelee sosiaalisesti kestävästä kehittämisestä.